

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 12 december 1946 kl. 3 em.

Sammanfattning av bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 29 november 1946 dagtecknad proposition, nr 386, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent; samt

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att i enlighet med vad i propositionen anförts borttaga vissa nu utgående subventioner med avseende å livsmedelspriserna.

Det vid propositionen fogade författningsförslaget hade följande lydelse:

Förslag

till

**förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten,
i vad den utgår efter en skattesats av fem procent.**

Härigenom förordnas — med ändring av vad i förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt är i motsvarande hänseenden stadgat — som följer.

1 §.

Allmän omsättningsskatt skall icke uttagas vid försäljning, arbetsprestation eller uthyrning, varom avtal slutes efter den 31 december 1946, eller vid uttag av vara från rörelse eller vid import, som sker efter nämnda dag.

Beträffande vara, för vilken allmän omsättningsskatt enligt vad därom särskilt är stadgat utgår efter högre skattesats än fem procent av den skattepliktiga omsättningen (skärpt omsättningsskatt), så ock vid försäljning och

import av personautomobiler samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar skall dock även efter utgången av år 1946 allmän omsättnings-skatt uttagas enligt hittills gällande bestämmelser och med iakttagande där-jämte av vad nedan i 5, 10, 11 och 13 §§ stadgas.

2 §.

1 mom. Vid avtal om försäljning, arbetsprestation eller uthyrning, som slutits före utgången av år 1946 och där vederlaget enligt hittills gällande bestämmelser utgör skattepliktig omsättning för vilken skatt utgår med fem procent, skall, där avtalet av den skattskyldige fullgjorts före ovannämnda tidpunkt, allmän omsättningsskatt utgå även om vederlaget icke kommer den skattskyldige till godo förrän efter samma tidpunkt.

2 mom. Allmän omsättningsskatt skall jämväl utgå då fråga är om så-dant i 1 mom. omförmäلت avtal, som fullgöres efter utgången av år 1946, därest den skattskyldige icke visar att skatt ej inräknats i det avtalade veder-laget eller att detta efter avtalets ingående nedsatts med ett mot skatten sva-rande belopp.

3 §.

Skattskyldig äger rätt att i den skattepliktiga omsättningen för tiden till utgången av år 1946 inräkna jämväl sådant vederlag, varför skattskyl-dighet föreligger enligt 2 § men som vid årets utgång ännu icke kommit den skattskyldige till godo. Sådant vederlag skall redovisas särskilt.

Vid beräkning av den skattepliktiga omsättningen må avdrag ske med belopp motsvarande den del av vederlaget, som enligt företedd utredning måste antagas icke komma den skattskyldige till godo.

4 §.

Har rörelseidkare för omsättning eller bearbetning eller för förbrukning såsom material inom rörelsen inköpt skattepliktiga varor under sådana för-hållanden, att vederlaget vid inköpet av varorna skall ingå i den efter en skattesats av fem procent skattepliktiga omsättningen för mottagaren av vederlaget, må rörelseidkaren vid beräkning av sin skattepliktiga omsätt-ning för tiden till utgången av år 1946 göra avdrag för vederlaget ändå att detta vid sistnämnda tidpunkt ännu icke utgivits.

5 §.

Skattskyldig, vars räkenskapsår icke sammanfaller med kalenderår, ålig-ger att i fall, som avses i 9 § första stycket andra punkten förordningen om allmän omsättningsskatt, avgiva tilläggsuppgift för tiden från nästföre-gående räkenskapsårs utgång till och med den 31 december 1946. Sådant tilläggsuppgift skall avlämnas senast den 28 februari 1947.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om skattskyldig, som avses i 9 § andra stycket nyssnämnda förordning.

6 §.

Det åligger skattskyldig att senast den 28 februari 1947 avlämna särskild uppgift angående sin efter en skattesats av fem procent skattepliktiga omsättning, i vad avser vederlag varför skattskyldighet föreligger enligt 2 § men som icke kommit honom till godo före utgången av år 1946. Vad nu sagts skall dock icke gälla i fråga om skattskyldig, som verkställt redovisning på sätt i 3 § omförmäles.

Uppgiften skall avfattas å blankett enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t.

7 §.

1 mom. För tiden den 1 januari—den 30 juni 1947 skall i 9 § förordningen om allmän omsättningsskatt omförmäld huvuduppgift, såvitt angår den efter en skattesats av fem procent skattepliktiga omsättningen, upprättas för kvartal samt avlämnas, för första kvartalet senast den 20 april och för andra kvartalet senast den 20 juli 1947. Sådan uppgiftsskyldighet åvilar dock icke skattskyldig, som verkställt redovisning på sätt i 3 § omförmäles.

2 mom. I huvuduppgiften för andra kvartalet 1947 skall i den skattepliktiga omsättningen inräknas jämväl vederlag, varför skattskyldighet föreligger enligt 2 § men som den 30 juni 1947 icke kommit den skattskyldige till godo. Sådant vederlag skall redovisas särskilt.

Vad i 3 § andra stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande redovisning varom i detta mom. är fråga.

8 §.

Skattskyldig må åtnjuta anstånd på sätt i följande stycke sägs med inbetalning av allmän omsättningsskatt för sådan skattepliktig omsättning, för vilken särskild redovisning lämnas jämlikt 7 § 2 mom., dock att anstånd icke må åtnjutas där den oguldna skatten understiger 100 kronor. Såsom förutsättning för tillgodonjutande av dylikt anstånd skall gälla, att den skattskyldige samtidigt med avlämnande av huvuduppgift för andra kvartalet 1947 gör anmälan att han önskar tillgodonjuta anstånd med skattebetalningen.

Skatt, som omfattas av anståndet, skall erläggas med en femtedel senast den 20 i envar av månaderna oktober och december 1947 samt februari, april och juni 1948; dock att länsstyrelsen, om synnerliga skäl därtill äro, må medgiva utsträckning av anståndstiden med högst ett år.

9 §.

Därest skattskyldig senast den 20 juli 1947 inbetalar allmän omsättningsskatt för den skattepliktiga omsättning, för vilken särskild redovisning lämnats jämlikt 7 § 2 mom., må den skattskyldige åtnjuta avdrag med fyra procent av den skatt, som belöper på ifrågavarande omsättning.

10 §.

Taxering till allmän omsättningsskatt år 1947 skall, såvitt angår skattepliktig omsättning för vilken skatt utgår efter en skattesats av fem procent, avse tiden från utgången av det räkenskapsår, för vilket taxering verkställdes år 1946, till och med den 30 juni 1947.

11 §.

Taxering till allmän omsättningsskatt år 1947 skall, såvitt angår skattepliktig omsättning för vilken skärpt omsättningsskatt utgår, avse tiden från utgången av det räkenskapsår, för vilket taxering verkställdes år 1946, till och med den 31 december samma år.

12 §.

Skattskyldig äger hos länsstyrelsen erhålla restitution av erlagd skatt i den mån skatten belöper på vederlag, som jämlikt 3 § eller 7 § 2 mom. vid taxeringen inräknats i den skattepliktiga omsättningen men som enligt sedermera företedd utredning varken influerat eller kan antagas komma att inflyta.

Ansökan varom här är fråga skall ingivas till länsstyrelsen senast den 30 juni 1949.

13 §.

Vad i 31—34 §§ förordningen om allmän omsättningsskatt är stadgat beträffande uppgift enligt 9 § nämnda förordning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om uppgift, som lämnas enligt denna förordning.

14 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I anledning av propositionen ha inom riksdagen väckts följande motioner, nämligen:

a) motionen II: 595 av herr *Persson* i Vinberg m. fl., vari hemställts, »att Kungl. Maj:ts proposition nr 386 i så måtto bifalles, att femprocentig omsättningsskatt ej skall uttagas vid försäljning av kött, fläsk, charkuterivaror samt fisk efter den 31 december 1946, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta de föreskrifter, som äro erforderliga för detta besluts genomförande»;

b) motionen II: 596 av herr *Persson* i Vinberg m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att sockersubventionen, allmänna mjölkpristilläg-

get å konsumtions- och produktmjölk, lantsmörsbidraget samt å vissa orter utgående kompensation för utebliven prishöjning å konsumtionsmjölk tills vidare skola utgå»;

c) motionen II: 597 av herr *Svensson* i Ljungskile, vari hemställdts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 386 i vad det gäller borttagandet av det s. k. lantsmörsbidraget»;

d) motionen II: 598 av herr *Malmberg* i Skövde m. fl., vari hemställdts, »att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring i den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen ang. avveckling av den allmänna omsättningsskatten, att denna skatt jämväl upphäves beträffande personautomobilerna samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar. Skulle riksdagen icke finna en sådan åtgärd lämplig, föreslås i andra hand, att skatten på personbilar endast uttages på den del av försäljningspriset, som överstiger 10 000 kronor»; samt

e) motionen II: 599 av herrarna *Birke* och *Nilsson* i Göingegården, vari hemställdts, »att, därest riksdagen godkänner omsättningsskattens avveckling per den 1 januari 1947, riksdagen samtidigt måtte besluta, att denna skatt skall avvecklas även å personbilar och tyngre motorcyklar».

Förevarande proposition har vad beträffar det vid propositionen fogade förslaget till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent, hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet. Motionerna II: 595, II: 598 och II: 599 ha hänvisats till bevillningsutskottet, medan motionerna II: 596 och II: 597 hänvisats till jordbruksutskottet. Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet ha propositionen och motionerna hänskjutits till behandling av sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, ävensom i fråga om motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen samt motionerna.

Den allmänna omsättningsskatten infördes genom förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt, vilken förordning trädde i kraft den 1 januari 1941. Enligt vad i förordningen stadgas skall allmän omsättningsskatt utgå i huvudsak vid yrkesmässig försäljning av varor från butik eller annat därmed likartat försäljningsställe samt vid yrkesmässig försäljning av varor i restaurang-, pensionat-, kafé- och konditorirörelse. Skattskyldighet föreligger jämväl vid uttag av varor från rörelse, vid import av utomlands inköpta varor samt i fråga om vissa slag av tjänsteprestationer. Vissa betydelsefulla varor äro undantagna från beskattningen, bland annat vete, råg, korn och havre, ved och vissa andra bränslen, för förtäring avsedda rusdrycker, tobaksvaror ävensom mjölk, grädde, smör och margarin, potatis samt de slag av mjöl, gryn och bröd, som Kungl. Maj:t bestämmer. Omsättningsskatten utgår med fem procent av den skattepliktiga omsättningen.

Den allmänna omsättningsskatten, som sålunda drabbar även konsumtionen av åtskilliga oundgängliga förnödenheter, har bl. a. av sociala skäl kompletterats med en strängare beskattning av mera oundgängliga eller lyxbetonade varor. Denna skärpta beskattning har anordnats *dels* såsom en skärpt omsättningsskatt beträffande vissa varor, som företrädesvis försäljas i specialaffärer, och *dels* beträffande vissa andra varor såsom en hos tillverkaren utgående varuskatt.

Sålunda stadgas i förordningen den 25 maj 1941 (nr 252) angående skattesatsen för den allmänna omsättningsskatten beträffande vissa varor, att omsättningsskatt skall utgå med tjugoprocent av den skattepliktiga omsättningen såvitt angår varor upptagna i en vid förordningen fogad varuförteckning. I denna förteckning upptagas bland annat mattor, vissa slag av skodon, guld- och silverarbeten, pärlor, radiogrammofoner, kikare, vissa fotografikameror, fickur och urboetter, grammofoner och grammofonskivor ävensom väskor och koffertar av läder eller skinn.

Skärpt omsättningsskatt har tidigare utgått även för beredda, lösa pälsverk och arbeten av pälsverk samt persedlar med pälsverk till övertyg eller foder. Denna form av skärpt beskattning å pälsvaror frångicks emellertid av kontrolltekniska skäl och ersattes med en särskild pälsvaruskatt. Detta skedde genom förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror, genom vilken förordning en särskild styckeskatt infördes på inom riket yrkesmässigt beredda lösa pälsskinn, kompletterad med en värdeskatt å femton procent för vissa till riket införda pälsvaror m. m. Storleken av berednings-skatten — som varierar mellan 10 öre och 300 kronor per skinn — framgår av en vid förordningen fogad förteckning.

Den i det föregående omnämnda varuskatten å vissa varor regleras genom förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt. Enligt denna förordning utgöres varuskatt för bland annat choklad och konfityrer samt putsmedel, tandpasta, puder, smink och parfymer. Varuskatten uttages med viss procent — lägst 20 och högst 75 — av varans beskattningsvärde.

I propositionen den 5 april 1946 (nr 222) med anhållan om riksdagens yttrande angående avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten förordades, att denna skatt avvecklades från och med den 1 januari 1948. I enlighet härmed borde förslag om upphävande av förordningen om allmän omsättningsskatt föreläggas 1947 års riksdag, sedan de med upphävandet sammanhängande detaljfrågorna underkastats ytterligare beredning. Vid denna fortsatta beredning borde bland annat beaktas spörsmålen om man borde bibehålla en särskild beskattning av varor, som nu vore underkastade skärpt omsättningsskatt, och vilka former en dylik beskattning i sådant fall skulle erhålla.

I sitt utlåtande (nr 2) över propositionen anförde första särskilda utskottet vid 1946 års riksdag (vårsessionen), att — med hänsyn till önskvärdheten att omsättningsskatten slopades snarast möjligt — utskottet ville, trots de betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt som vore förbundna därmed, förordna att tidpunkten för omsättningsskattens avveckling fastställdes till den

1 juli 1947. Utskottet ville därjämte framhålla att, därest förhållandena skulle utveckla sig på sådant sätt att det kunde befinnas angeläget att omsättnings-skatten slopades redan före den 1 juli 1947, frågan därom borde upptagas till omprövning. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte till Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående den allmänna omsättningsskattens avveckling från och med den 1 juli 1947, vilket förslag jämväl borde avhandla frågan huruvida särskild beskattning av varor, som nu vore underkastade skärpt omsättningsskatt, skulle bibehållas. Denna hemställan bifölls av riksdagen (skrivelse nr 431).

Vid anmälan i statsrådet den 20 september 1946 av frågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten anförde t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Ericsson, bland annat att en utredning borde verkställas rörande sådana frågor av teknisk natur, som sammanhänge med avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten. Utredningsarbetet borde i denna del planläggas med utgångspunkt från att det kunde visa sig lämpligt att avveckla nämnda skatt redan från och med den 1 januari 1947. I samband med nämnda utredning borde även undersökas i vilken omfattning det kunde anses motiverat att, sedan den allmänna omsättningsskatten avvecklats, bibehålla den såsom ett komplement till nämnda skatt införda strängare beskattningen av vissa konsumtionsvaror av mera umbärlig eller lyxbetonad art. Denna utredning borde sålunda avse såväl de varugrupper, vilka nu vore underkastade skärpt omsättningsskatt, som de varugrupper vilka vore föremål för varuskatt respektive pälsvaruskatt. Den avgörande synpunkten borde härvid vara, att beskattningen borde bibehållas huvudsakligen endast beträffande varor, vilka vore av mera väsentlig betydelse i fiskaliskt hänseende och vilkas karaktär av umbärliga varor vore mera allmänt erkänd. Därest under utredningens gång skulle befinnas att jämväl andra varor än de, som för närvarande vore föremål för skärpt omsättningsskatt eller varuskatt, borde indragas under beskattningen, borde förslag utarbetas jämväl härom. Utredningen, som lämpligen borde uppdragas åt särskilda sakkunniga inom finansdepartementet, borde såvitt anginge frågan om avveckling av den allmänna omsättningsskatten bedrivas så skyndsamt att förslag i ämnet eventuellt kunde framläggas redan vid höstrikdagen innevarande år. I övrigt borde utredningsarbetet bedrivas så att de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, kunde framläggas för 1947 års riksdag. I enlighet härmed hemställdes bland annat, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga med uppdrag att inom departementet verkställa utredning av frågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten m. m.

Sedan Kungl. Maj:t samma dag lämnat chefen för finansdepartementet det begärda bemyndigandet, tillkallade departementschefen ledamoten av riksdagens första kammare, lektorn H. L. E. Sjödahl, direktören O. R. Sundén, ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolläraren N. W. Sundström, t. f. byråchefen i kontrollstyrelsen E. E:son Thulin samt centralkon-

sulenten A. O. Åkesson att inom departementet verkställa utredning av frågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten, m. m. Samtidigt uppdrogs åt Sjödahl att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga, som antagit benämningen varubeskattningskommittén, ha med skrivelse den 9 november 1946 såsom ett första led i utredningsarbetet överlämnat *betänkande med förslag till avveckling av den allmänna femprocentiga omsättningsskatten*.

I sitt betänkande har kommittén framhållit, att med hänsyn till vad i direktiven anförts kommittén funnit sig böra framlägga alternativa förslag till avveckling av den allmänna omsättningsskatten. Det ena alternativet — alternativ I — innebure avskaffande av den femprocentiga omsättningsskatten från och med den 1 januari 1947 och ett bibehållande tillsvidare av den tjugoprocentiga skatten. Sistnämnda skatt komme att inom kommittén bliva föremål för fortsatt behandling i enlighet med vad i direktiven angivits. Enligt det andra alternativet — alternativ II — skulle omsättningsskatten i dess helhet upphävas från och med den 1 juli 1947.

Vid betänkandet funnos fogade två i enlighet med dessa alternativ upprättade författningsförslag.

Över betänkandet ha efter remiss yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Beträffande innehållet i dessa yttranden hänvisas till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet (s. 10—17, s. 29—33 och s. 36—41).

I detta sammanhang torde vidare få nämnas, att *statens priskontrollnämnd* i en den 5 november 1946 till finansdepartementet ingiven skrivelse upptagit till övervägande frågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten. Vid skrivelsen fanns fogad bl. a. en av professorn E. Lundberg och sektionchefen i priskontrollnämnden O. Karleby den 4 november 1946 avgiven promemoria rörande verkningarna av omsättningsskattens avveckling, vilken promemoria såsom *Bihang I* fogats vid förevarande proposition. Vidare hade vid priskontrollnämndens skrivelse fogats *dels* en inom nämndens sekretariat upprättad promemoria angående principerna i samband med omsättningsskattens borttagande och *dels* en av sektionen för prisövervakning avgiven promemoria rörande kontrollen av att omsättningsskattens borttagande medför motsvarande prissänkningar.

Efter det Kungl. Maj:t i skrivelse till statens livsmedelskommission den 8 november 1946 uppdragit åt kommissionen att, i samråd med statens socker-nämnd och statens priskontrollnämnd, verkställa utredning rörande i vilken utsträckning kostnaderna för jordbruksregleringarna i samband med en avveckling av den allmänna omsättningsskatten från och med den 1 januari 1947 lämpligen borde slå igenom i konsumentpriserna och i vad mån dessa priser skulle påverkas härav, har *priskontrollnämnden* avgivit yttrande i berörda ärende den 23 november 1946. *Livsmedelskommissionen* har därefter

samma dag avlåtit en skrivelse i ämnet, vilken skrivelse såsom *Bihang II* fogats vid propositionen.

Därefter har frågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten och den lämpliga tidpunkten härför varit föremål för ytterligare överväganden inom departementet.

Rörande motiveringen i övrigt för de i propositionen framlagda förslagen tillåter sig utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet. Redogörelsen härutinnan återfinnes å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen:

Frågan om tidpunkten för avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten, s. 10—22.

Vissa frågor rörande avvecklingen av den femprocentiga allmänna omsättningsskatten, s. 22—36.

Specialmotivering, s. 36—41.

Av motiveringen för de i ämnet väckta *motionerna* må här återgivas följande.

I motionen II:595 har yrkats, att den femprocentiga omsättningsskatten endast måtte avvecklas beträffande försäljning av kött, fläsk, charkuterivaror och fisk. Till stöd härför har framhållits bland annat, att rent principiellt intet torde vara att erinra mot en avveckling av den femprocentiga omsättningsskatten. Delade meningar hade däremot tidigare gjort sig gällande om den lämpliga tidpunkten härför. De skäl, som i detta sammanhang kunde andragas, vore dels indexpolitiska, dels av penningpolitisk natur.

Vad först anginge avvecklingens betydelse för indextalets utveckling syntes denna i hög grad ha överskattats. Endast inom branscher, där priskontroll och ransonering — såsom i fråga om kött, fläsk och charkuterivaror — vore rådande, kunde ett praktiskt taget hundraprocentigt prisgenomslag förväntas. Inom vissa branscher skedde prissättningen genom mycket vittomfattande riksprislistor, som icke kunde omräknas och distribueras före den 1 januari 1947. Förhoppningarna om indexets sänkning med fyra enheter torde därför icke komma att infrias. Genom de ifrågasatta indragningarna av vissa prissubventioner komme priserna på socker, smör och mjölk att stiga ganska väsentligt. Man kunde förvänta att priserna på ost och margarin skulle följa efter i uppåtgående riktning. Dessa prisstegringar kunde beräknas höja index med cirka två enheter. Omsättningsskattens avveckling som dammbyggnad mot indextalets stegring måste därför te sig som en mycket bräcklig anordning. Avvecklingens betydelse för de nu pågående avtalsförhandlingarna borde heller icke överbetonas. Det finge anses uteslutet, att arbetarsidan skulle vara beredd att pruta av på sina krav i någon nämnvärd omfattning i förhoppning att få kompensation i form av sänkta levnadskostnader genom omsättningsskattens avveckling.

Ett vida säkrare och mera överskådligt resultat skulle vinnas, om man avskreve omsättningsskatten på kött, fläsk, charkuterivaror samt fisk. Med

visshet kunde antagas, att en sådan anordning skulle sänka index med styvt en enhet. I så fall förelåge givetvis intet skäl att avveckla de generella subventionerna, varigenom index hindrades att stiga med cirka två enheter. Ett beslut efter denna senare linje gäve ett ur levnadskostnadssynpunkt gynnsammare och säkrare resultat.

I fråga om problemets penningpolitiska sida förefölle det egendomligt, att man å ena sidan betraktade det som en allvarlig fara att viss ökad köpkraft spredes i form av löneförbättringar för kollektivanställda, medan å andra sidan 360 miljoner, utgörande ny köpkraft, via omsättningsskattens avskrivning kunde pumpas in i handelsomsättningen utan att det ansåges ha några mera allvarliga följder. Om en del av omsättningsskattens totalbelopp fortfarande finge inflyta i statskassan och där bilda ett om ock blygsamt budgetöverskott, torde detta ha penningpolitiskt fördelaktiga följder.

Enligt motionärernas uppfattning torde det icke vara erforderligt, att riksdagen nu gjorde något uttalande om när tiden för den definitiva avskrivningen av omsättningsskatten kunde anses vara inne. Riksdagen hade redan fastställt denna tidpunkt till den 1 juli 1947.

I motionen II: 596 har med hänvisning till vad som anförts i motionen II: 595 hemställts, att riksdagen måtte besluta, att sockersubventionen, allmänna mjölkpristillägget å konsumtions- och produktmjölk, lantsmörsbidraget samt å vissa orter utgående kompensation för utebliven prishöjning å konsumtionsmjölk skulle utgå även efter den 31 december 1946.

I motionen II: 597 har anförts i huvudsak följande. Bland de anslag som enligt propositionen skulle tagas bort återfunnes även bidraget till lantsmörsproducenter, trots att statens livsmedelskommission i övrigt ansett att de socialt betonade bidragen borde behandlas i ett senare sammanhang. Detta bidrag intog en sådan mellanställning att dess fortvaro eller borttagande icke framstode såsom en självklar följd av förslaget i övrigt. Lantsmörsproducenterna hade hela tiden varit i betydande grad underkompenenserade i förhållande till de mjölkproducenter, som kunde lämna mjölk till mejeri. Detta hade berott på att ett högre lantsmörsbidrag ansetts medföra fara för missbruk genom att det subventionerade billigare smöret inköptes av producenterna och såldes på nytt med åtnjutande av lantsmörsbidrag. Faran härför hade dock varit mycket ringa i en situation då smöret vore ransonerat. Nu förelåge möjlighet att rent sakligt ompröva lantsmörsproducenternas ställning. Därvid borde beaktas att även om dessa finge dels utnyttja det högre smörpriset och dels behålla bidraget, så komme deras mjölkpris ändå att ligga minst 2 öre i södra och mellersta Sverige samt minst 4 öre i nordligaste Sverige under mejerileverantörernas mjölkpris. Det funnes enligt motionärens mening ingen anledning att nu avveckla lantsmörsbidraget detta så mycket mera som de sociala bidragen till det mindre jordbruket komme att omprövas redan vid nästa års riksdag.

I motionen II: 598 har framhållits, att enligt propositionen allmän omsättningsskatt skulle utgå efter den 1 januari 1947 icke endast såvitt angående varor, för vilka skärpt omsättningsskatt skulle uttagas, utan även vid försäljning eller import av personautomobiler samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar. Detta hade motiverats med att varubeskattningskommittén under hand anmält sig ha för avsikt att undersöka möjligheten och lämpligheten av att beträffande dessa fordon omföra omsättningsskatten till varuskatt. I direktiven för varubeskattningskommittén hade anförts bland annat, att beskattningen borde bibehållas huvudsakligen endast beträffande varor, vilka vore av väsentlig betydelse i fiskaliskt hänseende och vilkas karaktär av umbärliga varor vore mera allmänt erkänd. Det kunde dock enligt motionärernas mening näppeligen anses riktigt att betrakta personbilar och motorcyklar såsom varor, vilkas umbärliga karaktär vore mera allmänt erkänd. Det vida övervägande antalet av dessa fordon användes i nyttotrafik av största betydelse för arbetslivet. För en rad yrkesgrupper hade personbilen och motorcykeln alltmer kommit att framstå som ett oundgängligt hjälpmedel icke blott för personbefordran utan även för andra transportändamål. Det kunde därför icke anses motiverat att omföra den nuvarande omsättningsskatten till en allmän varuskatt på personbilar och motorcyklar, varför det icke heller borde föreligga något hinder mot att avveckla omsättningsskatten för dessa fordon redan den 1 januari 1947.

Det kunde emellertid icke bestridas, att ett, låt vara rätt begränsat, antal personbilar kunde anses vara i viss mån lyxbetonade. Om detta förhållande tillmättes sådan betydelse, att omsättningsskatten därför, i avvaktan på den vidare utredningen, ansåges böra utgå även efter den 1 januari 1947, syntes det rimligt att skatten endast uttoges på en del av försäljningspriset. Det vore givetvis vanskligt att fastställa, var gränsen för det skattefria beloppet borde dragas utan att biltrafikens legitima intressen trädde för nära. Om skatten emellertid endast utginge på den del av priset, som överstege 10 000 kronor, begränsade man i varje fall därmed de olägenheter, som eljest skulle uppstå om Kungl. Maj:ts förslag oförändrat antoges av riksdagen.

I motionen II: 599 har erinrats om de betänkligheter mot omsättningsskattens borttagande, som framförts från nationalekonomiskt håll. Därest omsättningsskatten nu likväl skulle avvecklas per den 1 januari 1947, måste enligt motionärerna med bestämdhet hävdas, att detta skulle ske beträffande alla varor, som nu vore föremål för omsättningsskatt. Det i propositionen framlagda förslaget att bibehålla omsättningsskatten för personbilar och tyngre motorcyklar måste framstå såsom utslag av en uppfattning, att dessa fordon borde betraktas såsom något slags lyxvaror, vilka vore umbärliga och vilkas innehav på något sätt vore diskriminerande för ägaren. Motoristerna vore värd allt stöd från statsmakternas sida, åtminstone i så måtto att densamma icke underkastades en ytterligare särbeskattning av nu ifrågasatt varande art. Ett dylikt fordon vore ingen lyxvara annat än möjligen i få och

i det stora hela fullkomligt betydelselösa undantag utan i stället ett produktionskapital, ett led i produktionen.

I tre till utskottet inkomna skrifter ha likaledes uttalats önskemål om slopande av den femprocentiga omsättningsskatten även såvitt angår automobiler och tyngre motorcyklar samt sidvagnar till motorcyklar. Härom ha yrkanden framförts, dels beträffande droskbilar av svenska droskbilägareförbundet och dels beträffande personbilar och motorcyklar samt sidvagnar av följande organisationer, nämligen Kungliga automobilklubben, motorförarnas helnykterhetsförbund, Sveriges automobilimportörförbund, bilverkstädernas riksförbund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges köpmannaförbund, föreningen Sveriges aktiva handelsresande, motormännens riksförbund, Sveriges automobilindustriförening, Sveriges automobilhandlareförbund, Sveriges läkares automobilklubb, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, fullmäktige för svenska handelsresandeföreningar och Sveriges bilskolors riksförbund. I anslutning till sistnämnda yrkanden ha Sveriges automobilindustriförening, Sveriges automobilhandlareförbund, Sveriges automobilimportörförbund och bilverkstädernas riksförbund anfört vissa kompletterande synpunkter.

Av *svenska droskbilägareförbundet* har framhållits bland annat, att sammanlagda antalet droskbilar i landet per den 15 oktober 1946 utgjort 9,999, att dessa bilar vanligen ägdes av småföretag eller enskilda yrkesutövare, och att man därför kunde fråga sig varför just denna yrkesgrupp utvalts till påläggande av en extraskatt på sina arbetsredskap — automobilerna.

I den av *Kungliga automobilklubben* m. fl. organisationer ingivna skriften har i huvudsak anförts följande. Av de till varubeskattningskommittén lämnade direktiven framginge, att en allmän omprövning av varubeskattningen skulle äga rum. Att i avvaktan på resultatet härav föreslå bibehållande av omsättningsskatten å en enda varugrupp kunde i viss mån leda till, att kommittén i sitt fortsatta arbete kände sig bunden. Det som irrationellt betecknade förhållande, vilket man ville undvika beträffande personbilar, kunde komma att föreligga jämväl beträffande andra varuslag, som framdeles belades med varuskatt. För en särbehandling av personbilarna kunde en hänvisning till de långa leveranstiderna icke anses vara en tillräcklig motivering. Långa leveranstider kunde förekomma även i andra branscher.

Personbilen eller motorcykeln vore icke i det nutida samhället förbehållen och överkomlig endast för de mera besuttna utan användes av de breda folklagren såsom oumbärligt transportmedel. Dessa fordon begagnades t. ex. i yrkesmässig trafik, inom industrier, handel, hantverk samt jord- och skogsbruk, av statens olika organ, av läkare, veterinärer, handelsresande, hantverkare, inspektörer, konsulenter och många andra yrkesutövare i deras dagliga verksamhet. Vidare vunne, tack vare dessa fordon, tjänstemän och arbetare, vilkas arbetsplats vore belägen långt från hemmet, en utökning av fritiden, vilket ökat i betydelse med förortsbebyggelsen och egnahemsrörelsen. Under

de gångna krigsåren hade materialtransporter och varudistribution i stor utsträckning överförts till personbilar. Goda erfarenheter härav hade vunnits. Priset å personbilar hade stigit avsevärt i jämförelse med förkrigspriserna. Slopandet av omsättningsskatten skulle ha tillgodosett berättigade krav på åtminstone någon reduktion av bilkostnaderna. Det vore uppenbart att den ifrågasatta varuskatten i första hand skulle drabba yrkesmän av olika kategorier och i väsentlig grad även den stora allmänheten, för vilken nyttobilismen arbetade.

Sveriges automobilindustriförening m. fl. sammanslutningar ha uttalat, att ett bibehållande av omsättningsskatten på personbilar och tyngre motorcyklar saknade någon egentlig betydelse ur statsfinansiell synpunkt på grund av produktions- och importsvårigheter ävensom det förhållandet, att ytterst få begagnade bilar försåldes av den legitima bilhandeln. Bibehållandet av omsättningsskatten skulle stimulera till försäljning av bilar utanför den legitima bilhandeln, varvid någon omsättningsskatt icke uttoges. Vidare skulle en varuskatt endast drabba nya fordon. Priserna å begagnade fordon sammanhängde intimt med priserna på de nya. Om varuskatt lades å nya fordon, skulle prisnivån å de begagnade pressas uppåt. Härigenom kunde förmodligen handeln med begagnade motorfordon spåra in på osunda banor. Till förhindrande härav erbjöde en komplettering av varuskatten på nya bilar med en skatt även å begagnade icke någon framkomlig väg.

Utskottets yttrande.

Såsom framgår av den redogörelse angående omsättningsskattefrågans tidigare behandling, som intagits i nu föreliggande proposition den 29 november 1946, nr 386, rörande avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten, har frågan om en sådan avveckling redan tidigare av Kungl. Maj:t underställts riksdagens prövning. Utskottet vill i detta hänseende erinra om att Kungl. Maj:t i proposition den 5 april 1946, nr 222, i samband med framläggande av en mera allmän statlig finansieringsplan för de närmaste åren förordat en avveckling av ifrågavarande skatt. Enligt vad föredragande departementschefen då uttalade syntes avvecklingen böra ske från och med den 1 januari 1948, och förslag om upphävande av gällande författningar rörande omsättningsskatten borde föreläggas 1947 års riksdag sedan de med upphävandet sammanhängande detaljfrågorna underkastats ytterligare beredning.

I fråga om behandlingen av sistnämnda proposition vid riksdagens vårsession må här omnämnas, att första särskilda utskottet i sitt utlåtande (nr 2) förklarade, att utskottet anslöte sig till förslaget om den allmänna omsättningsskattens avveckling. Beträffande tidpunkten för denna avveckling ville första särskilda utskottet — med hänsyn till önskvärdheten att omsättningsskatten slopades snarast möjligt — trots de betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt som vore förbundna härmed förorda, att tidpunkten för avveckling-

en fastställdes till den 1 juli 1947. Enligt vad första särskilda utskottet vidare uttalade hade utskottet vid sitt ståndpunktstagande tillmätt betydelsen av den prissänkning, som ernåddes genom skattens borttagande, stor vikt. Enligt första särskilda utskottets mening innebure sålunda i dåvarande labila pris-situation en prissänkning så stora fördelar, att det syntes motiverat att taga de statsfinansiella konsekvenserna av ett slopande av omsättningsskatten vid en något tidigare tidpunkt; därvid förutsattes att reduktion av de generella subventionerna å livsmedel skulle äga rum i samband med skattens avveckling och att sålunda — i förhållande till de i propositionen nr 222 gjorda beräkningarna — en viss minskning av statsutgifterna för budgetåret 1947/48 skulle kunna ske. Slutligen ville första särskilda utskottet framhålla att, där-est förhållandena skulle utveckla sig på sådant sätt att det kunde befinnas angeläget att omsättningsskatten slopades redan före den 1 juli 1947, frågan därom borde upptagas till omprövning. I enlighet härmed hemställde första särskilda utskottet, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående den allmänna omsättningsskattens avveckling från och med den 1 juli 1947, vilket förslag jämväl borde avhandla frågan huruvida sär-skild beskattning av varor, som vore underkastade skärpt omsättningsskatt, skulle bibehållas.

Mot första särskilda utskottets utlåtande anfördes ett flertal reservationer. I fråga om innehållet i dessa reservationer torde böra framhållas, att icke i någon reservation ifrågasattes att omsättningsskatten skulle bestå för framtiden. Såvitt angår tidpunkten för omsättningsskattens avveckling yrkades i en av reservationerna, att skatten skulle avskaffas vid den tidpunkt, som på grund av föreliggande omständigheter vore lämplig, dock senast vid utgången av år 1947; och i en annan reservation tillstyrktes, att omsättningsskatten skulle avvecklas redan från och med den 1 januari 1947.

Första särskilda utskottets utlåtande bifölls av riksdagen.

I nu förevarande proposition nr 386 har föredragande departementschefen tillstyrkt, att den allmänna omsättningsskatten avvecklades från och med den 1 januari 1947. Beträffande motiveringen för sistnämnda förslag — som så-lunda i förhållande till vad riksdagen förordade i anslutning till omsättnings-skattefrågans behandling vid vårsessionen innebär en förskjutning bakåt i tiden med ett halvår av tidpunkten för skattens avveckling — har departe-mentschefen ur olika synpunkter bedömt möjligheterna att under nu rådande förhållanden vidtaga den skattesänkning, som ett borttagande av den all-männa omsättningsskatten innebär. Enligt vad departementschefen uttalade ansåg han sig icke beredd att förorda att linjen med skattesänkningar upp-gåves och frågan om beskattningens höjd toges upp till nytt övervägande, vid vilket på ett helt annat sätt än hittills skett hänsyn skulle tagas till beskatt-ningens möjligheter att absorbera delar av den alltför stora köpkraften. Vi-dare har departementschefen framhållit, att skatter alltid verkade mer eller mindre schematiskt och icke kunde avvägas med hänsyn till en mångfald in-dividuela förhållanden, och att — när kraven på en minskning av enskildas

utgifter överskrede en viss gräns — det därför hade synts bättre att välja den väg som en upplåning anvisade och som bättre anpassade sig efter inkomsttagarnas växlande personliga omständigheter. Då departementschefen icke ansåg sig kunna förorda att den till snara skattesänkningar ledande linjen övergäves, återstode endast frågan om tidpunkten för avvecklingen av omsättningsskatten; och i detta hänseende förordade departementschefen, såsom förut berörts, att avvecklingen genomfördes redan från och med den 1 januari 1947.

I anledning av det i propositionen nr 386 framlagda förslaget om avveckling av omsättningsskatten vid nyss angivna tidpunkt har i motionen II: 595 väckts förslag om skattens avveckling i annan ordning. Sålunda har i berörda motion hemställts, att riksdagen måtte bifalla propositionen endast i så måtto, att femprocentig omsättningsskatt ej skall uttagas vid försäljning av kött, fläsk, charkuterivaror samt fisk efter den 31 december 1946. Såsom motivering härför har anförts bland annat, att ett bifall till motionen skulle giva ett ur levnadskostnadssynpunkt gynnsammare och säkrare resultat framför ett genomförande av propositionens linje. Ett helt avskrivande av omsättningsskatten redan den 1 januari 1947 skulle medföra, att ett belopp om 360 miljoner kronor kunde under år 1947 såsom ny köpkraft pumpas in i handelsomsättningen. Ur penningpolitisk synpunkt skulle det enligt motionärernas mening vara fördelaktigt, om man fortfarande låte en del av omsättningsskattens totalbelopp inflyta i statskassan och där bilda ett om ock blygsamt budgetöverskott.

Vad angår det sammansatta utskottets egen inställning till principfrågan om avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten vill utskottet till en början erinra om de uttalanden, som gjordes av första särskilda utskottet vid 1940 års urtima riksdag i samband med omsättningsskattens införande och som vid senare riksdagar understrukits av bevillningsutskottet vid olika tillfällen. Samtidigt som första särskilda utskottet på grund av det dåvarande hårt ansträngda statsfinansiella läget ansåg sig böra i princip tillstyrka, att en allmän omsättningsskatt infördes i vårt land, anförde utskottet, att då vägande invändningar kunde riktas mot en sådan skatt, utskottet otvivelaktigt skulle ur såväl principiell som skatteteknisk synpunkt under normala förhållanden icke kunnat tillråda, att denna beskattningsform införlivades i vårt gällande skattesystem. Vad första särskilda utskottet sålunda starkt betonade vid omsättningsskattens införande — nämligen att denna skatt rätteligen icke hörde hemma i vårt skattesystem — har alltjämt sin fulla giltighet. Det har synts sammansatta utskottet angeläget att vid detta tillfälle, då riksdagen har att definitivt taga ställning till frågan om den närmare tidpunkten för omsättningsskattens avskaffande, konstatera, att riksdagen under hela tiden för omsättningsskattens bestånd haft den principiella grundinställningen, att skatten måste avvecklas så snart möjligheter därtill föreläge.

Såsom förut omnämnts hade första särskilda utskottet vid innevarande

års riksdag vid prövning av frågan om tidpunkten för avvecklingen av omsättningsskatten stannat för att tillstyrka en avveckling från och med den 1 juli 1947. Vid sitt ståndpunktstagande härvidlag torde nämnda utskott ha tillmätt frågan om de statsfinansiella konsekvenserna av skattens slopande en icke ringa betydelse. Därrest avvecklingen ansetts kunna genomföras redan tidigare utan risk för en underbalansering av budgeten för innevarande budgetår, skulle sagda utskott troligen förordat en avveckling från en ännu tidigare tidpunkt. Enligt vad föredragande departementschefen nu upplyser i föreliggande proposition skulle en avveckling av omsättningsskatten redan vid kommande årsskifte icke behöva leda till underskott i 1946/47 års budget. De betänkligheter, som första särskilda utskottet vid årets riksdag hyste mot en förskjutning bakåt i tiden av dagen för skattens upphörande med hänsyn till konsekvenserna ur statsfinansiell synpunkt, göra sig därför numera icke gällande med samma styrka som tidigare. I detta hänseende föreligger alltså ett sådant ändrat läge, som motiverar att riksdagen bör överväga att förordna en tidigare avveckling än från och med den 1 juli 1947.

I den i propositionen nr 386 redovisade utredningen från statens priskontrollnämnd har vid diskussionen rörande det allmänna ekonomiska läget den frågan skjutits i förgrunden, huruvida en avveckling av omsättningsskatten redan före den 1 juli 1947 skulle kunna medverka till att levnadskostnadsindex icke överskred det kritiska talet 248 i 1914 års serie. För egen del ansåg priskontrollnämndens majoritet, att en utveckling som medförde att levnadskostnadsindex passerade detta tal om möjligt borde förhindras; och i sådant syfte kunde ifrågakomma att avveckla omsättningsskatten redan vid årsskiftet 1946/47. I propositionen har föredragande departementschefen uttalat, att frågan om förhållandet mellan å ena sidan tidpunkten för omsättningsskattens avveckling och å andra sidan levnadskostnadsindex' nuvarande höjd icke kunde tillmätas avgörande betydelse vid ett ståndpunktstagande i detta ärende. I anslutning därtill anser utskottet sig böra framhålla, att nyssnämnda fråga numera — sedan de båda huvudorganisationerna på arbetsmarknaden överenskommit att under alla förhållanden höja indextillägget enligt ramavtalet från 20,7 till 25,7 procent — förlorat avsevärt i betydelse. För övrigt är utskottet, i likhet med departementschefen, av den uppfattningen att frågan om levnadskostnadsindex icke bör tillmätas avgörande betydelse vid bedömning av spörsmålet om omsättningsskattens snara avveckling eller dess fortbestånd.

Enligt utskottets mening föreligger i stället anledning att i förevarande sammanhang ägna särskild uppmärksamhet åt en annan fråga, nämligen den nuvarande spänningen mellan köpkraften och varutillgången och i vad mån denna spänning skulle skärpas till följd av omsättningsskattens borttagande. I den vid propositionen fogade promemorian av två reservanter inom priskontrollnämnden har framhållits, att då skattens borttagande skulle resultera i en ökning av köpkraftstrycket från konsumenternas sida, en dylik åtgärd vore direkt olämplig. Föredragande departementschefen har väl ansett sig kunna vitsorda, att en köpkraftsökning under nu rådande förhållanden

icke kunde undgå att utöva en pressning uppåt på prisnivån, men har tillika konstaterat, att man kunde hysa delade meningar beträffande styrkan av denna pressning uppåt. Jämväl i motionen II: 595 har risken för en inflatorisk utveckling starkt understrukits.

Sedan riksdagen vid vårsessionen tog ståndpunkt till frågan om omsättningsskattens utveckling har, såvitt utskottet kunnat finna, det ekonomiska läget i viss mån undergått en försämring. Att en ökad skillnad — räknat från så sent som i våras — mellan köpkraft och varutillgång med därav föranledda inflationsrisker uppkommit är obestridligt. Hur utvecklingen i detta hänseende kommer att gestalta sig under den närmaste framtiden kan utskottet givetvis icke bedöma. Då emellertid enligt vad som framgår av föreliggande proposition vissa undersökningar för närvarande pågå rörande det aktuella ekonomiska läget, saknar utskottet anledning att nu framföra några särskilda önskemål om en effektivisering av stabiliseringspolitiken. För utskottet framstår det dock såsom angeläget att betona, att i nuvarande läge inflationens bekämpande måste framstå såsom en av de allra viktigaste uppgifterna för landets politiska ledning.

Ehuru utskottet sålunda anser frågan om inflationsrisken och lämpliga motåtgärder härutinnan vara av väsentlig betydelse, kan utskottet å andra sidan icke helt biträda den uppfattningen, att borttagandet av omsättningsskatten skulle i och för sig få betydelsefulla allmänna ekonomiska konsekvenser. Visserligen kommer en sådan åtgärd att resultera i att ett nominellt sett mycket betydande belopp frigöres i konsumenternas händer men därmed torde icke vara givet att motsvarande belopp tages i anspråk för konsumtionsändamål. Dessutom må framhållas att icke hela det belopp, som för närvarande uttages i omsättningsskatt, torde komma att tillskott till köpkraften. En del av sagda belopp torde nämligen — därest vissa subventioner med avseende å livsmedelspriserna samtidigt upphöra att utgå — komma att tagas i anspråk vid inköpen av tidigare subventionerade livsmedel. Jämväl en annan synpunkt förtjänar ett visst beaktande i detta sammanhang. Enligt av riksdagen tidigare fattat beslut skall omsättningsskatten, såsom förut berörts, avvecklas från och med den 1 juli 1947. Därest denna skatt i stället, på sätt i föreliggande proposition förordas, avvecklas ett halvår tidigare betyder detta ett frigörande för konsumtionsändamål av ett engångsbelopp om 150 à 200 miljoner kronor. Ett frigörande av ett engångsbelopp av denna storleksordning torde, sett på längre sikt, icke kunna utöva inflationstryck av någon nämnvärd omfattning.

För den händelse däremot frågan om avvecklingen av omsättningsskatten skulle ställas helt på framtiden, skulle tillika andra väsentliga spörsmål träda i förgrunden. Såväl vid avvecklingsfrågans behandling vid riksdagens vårsession som i propositionen nr 386 har varit normgivande det skatteprogrammet, att inom en nära framtid skulle såväl omsättningsskatten avvecklas som de direkta skatterna för det övervägande antalet skattskyldiga sänkas. Att sänka sistnämnda skatter men bibehålla omsättningsskatten bör enligt utskottets mening icke ifrågakomma. Det enda alternativet vid sidan av

omsättningsskattens slopande skulle alltså bliva, att även de direkta skatterna hölles uppe vid nuvarande nivå. Beträffande detta senare alternativ må dock erinras om att i den politiska diskussionen under det senaste året — bland annat under valrörelsen — med viss skärpa understruktis från olika håll, att tidpunkten nu är inne att minska det höga skattetryck, som föranletts av krigsförhållandena.

Med beaktande av vad utskottet ovan framhållit och vad i övrigt anförts i den föreliggande principfrågan om omsättningsskattens avveckling har utskottet kommit till den uppfattningen, att — ehuru en viss försämring i det allmänna ekonomiska läget inträtt under den senaste tiden — det dock icke kan anses tillräckligt motiverat att nu frångå den av statsmakterna tidigare accepterade linjen med skattesänkningar, vilken linje innefattar bland annat en såvitt möjligt fullständig avveckling av omsättningsskatten. Utskottet biträder sålunda departementschefens åsikt, att omsättningsskattens avveckling icke skall ställas på framtiden. Vid detta sitt ståndpunktstagande har utskottet fäst väsentligt avseende vid att sociala skäl tala för en snar avveckling av denna skatt.

Med denna inställning i principfrågan avstyrker utskottet bifall till motionen II: 595.

Beträffande valet av den lämpligaste tidpunkten för omsättningsskattens avveckling har utskottet, såsom förut anförts, funnit betänkligheterna mot en sådan avveckling tidigare än den 1 juli 1947 mindre framträdande sedan för utskottet upplysts, att en underbalansering av budgeten för innevarande budgetår i allt fall icke behövde ifrågakomma. Med hänsyn härtill är utskottet gynnsamt inställt till tanken att genomföra avvecklingen redan från och med den 1 januari 1947. Ur en annan synpunkt är utskottet emellertid mera tveksamt i detta avseende. Då med omsättningsskattens borttagande i främsta rummet åsyftas att vinna en sänkning av konsumentpriserna på omsättningsskattepliktiga varor, bör uppenbarligen skattebortfallet i största möjliga utsträckning komma konsumenterna — och icke mellanhänderna — till godo. Det torde föreligga vissa risker för att den kontroll härutinnan som kommer att erfordras från priskontrollnämndens sida icke hinner byggas ut och göras tillräckligt effektiv redan vid tiden för skattens slopande, därest såsom avvecklingsdatum fastställes den 1 januari 1947. Emellertid skulle en avveckling av omsättningsskatten en eller ett par månader efter årsskiftet, såsom i åtskilliga remissyttranden framhållits, vara förenat med avsevärda olägenheter för de skattskyldiga yrkesutövarna. Utskottet anser sig fördenskull trots denna sin tveksamhet böra förorda, att avvecklingen sker redan från och med den 1 januari 1947.

I anslutning till det nyss anförda rörande priskontrollnämndens övervakande verksamhet i samband med omsättningsskattens avveckling vill utskottet — utan att ifrågasätta handels lojalitet — uttala att utskottet förväntar att en i görligaste mån effektiv priskontroll genomföres i syfte att övervaka att skattebortfallet medför en motsvarande sänkning av priserna på omsättningsskattepliktiga varor.

Med åberopande av det nu anförda tillstyrker utskottet sålunda bifall till Kungl. Maj:ts förslag om avveckling av den allmänna omsättningsskatten från och med den 1 januari 1947.

Då utskottet sålunda funnit sig böra i princip biträda det i föreliggande proposition framlagda förslaget om avveckling av den allmänna omsättningsskatten redan från och med den 1 januari 1947, har utskottet jämväl att taga ställning till frågan om det tekniska förfarandet vid avvecklingens genomförande.

I det vid nyssnämnda proposition fogade förslaget till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent, ha upptagits — förutom de grundläggande bestämmelserna rörande omsättningsskattens upphörande vid angivna tidpunkt — ett flertal detaljerade föreskrifter om själva avvecklingsförfarandet. Beträffande innehållet i nu berörda författningsförslag må följande omnämnas: Allmän omsättningsskatt, som utgår efter en skattesats av fem procent, skall icke, med vissa närmare angivna undantag, uttagas efter den 31 december 1946. Däremot skall den skärpta omsättningsskatten — d. v. s. den tjuguprocentiga omsättningsskatt som vanligen benämnes lyxskatt — uttagas även efter utgången av år 1946. I fråga om den femprocentiga omsättningsskatten föreslås den undantagsbestämmelsen, att sådan skatt skall även efter nyssnämnda tid utgå vid försäljning och import av personautomobiler samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar (1 §). Utestående fordringar per den 31 december 1946 skola av vederbörande skattskyldig redovisas såsom till allmän omsättningsskatt skattepliktig omsättning. För sådana leveranser, som avtalats före men fullgjorts efter årsskiftet 1946/47, skall omsättningsskatt utgå endast i den mån sådan skatt ingått i det influtna vederlaget (2 §). Slutredovisning av omsättningsskatt, som utestår ogulden den 31 december 1946, skall avgivas i samband med redovisningarna för de två första kalenderkvartalen 1947 och samtidigt skall jämväl inbetalning verkställas av tidigare ogulden skatt. Vid slutredovisningen och skatteinbetalningen för andra kvartalet 1947 har den skattskyldige rätt att antingen förskotta skatten för fordringar, som alltjämt utestå ogulden, eller erhålla anstånd med inbetalningen under en tolv månadersperiod (3—8 §§). I förra fallet äger den skattskyldige åtnjuta ett särskilt avdrag med fyra procent av skatten å då utestående fordringar (9 §).

Nu berörda författningsförslag överensstämmer i stort sett med det av varubeskattningsskommittén framlagda, såsom alternativ I betecknade förslaget, vilket förslag innebar att den femprocentiga omsättningsskatten skulle avskaffas från och med den 1 januari 1947 medan den skärpta omsättningsskatten skulle bibehållas oförändrad tills vidare. Detta kommittéföreläggelse, som tillkommit efter överläggningar med branschorganisationer vilka beröras av omsättningsskatten, har under remissbehandlingen i allmänhet lämnats utan erinran. Det råder sålunda praktiskt taget enighet om det sätt, på vilket avvecklingen bör genomföras. Även utskottet finner det föreslagna avvecklings-

förfarandet ändamålsenligt och ägnat att befordra en snabb slutavveckling av omsättningsskatten. Utskottet kommer emellertid att i det följande närmare diskutera vissa spörsmål, som sammanhånga med avvecklingsförfarandet och som äro av beskaffenhet att kunna föranleda delade meningar.

Inom utskottet ha betänkligheter anförts mot departementsförslaget såvitt angår bestämmelsen att femprocentig omsättningsskatt skall även efter den 31 december 1946 uttagas vid försäljning och import av personautomobiler samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar. Då någon motsvarande bestämmelse i detta hänseende icke fanns upptagen i det författningsförslag som var föremål för remissbehandling, har bestämmelsen i fråga icke före utskottsbehandlingen kunnat bliva mera allsidigt belyst. Emellertid ha numera i de i ärendet väckta motionerna II: 598 och II: 599 liksom i de direkt till utskottet ingivna framställningarna från vissa bilorganisationer m. fl. framförts erinringar mot förslaget att i detta sammanhang tillskapa en särskild undantagsbestämmelse för ifrågavarande fordon. I dessa motioner och framställningar har hemställts — under hänvisning till i första hand personbiltrafikens nyttokaraktär — att den femprocentiga omsättningsskatten måtte avskaffas redan från och med den 1 januari 1947 jämväl såvitt angår personautomobiler och motorcyklar samt sidvagnar till motorcyklar; i ett fall har yrkandet om skattens upphörande från och med nämnda dag begränsats till personautomobiler som användas i yrkesmässig trafik.

Även om det är uppenbart att en lyxkonsumtion i viss omfattning förekommer inom bilbranschen är utskottet dock tveksamt om tillräckligt starka skäl föreligga för att undantagslöst bibehålla en särskild omsättningsbeskattning för ifrågavarande slag av motorfordon. Man kan icke bortse ifrån att personautomobiler och motorcyklar i betydande grad blivt en nödvändighetsvara. För stora grupper företagare samt befattningshavare i enskild och allmän tjänst, icke minst på landsbygden, tjäna dessa fordon ett nyttigt ändamål och möjliggöra en ur arbetssynpunkt värdefull tidsbesparing. Då emellertid frågan om en särskild varubeskattning för ifrågavarande fordon alltjämt är under utredning, har utskottet icke ansett sig böra i nuvarande läge ingå på en närmare saklig prövning av frågan. Utskottet vill erinra om att det i propositionen framlagda förslaget i denna del icke innebär att en ny beskattning därigenom pålægges bilismen, utan endast att den nu utgående femprocentiga omsättningsskatten bibehålles till dess varubeskattningskommittén blivt i tillfälle att slutföra sin utredning i frågan och förslag i anledning därav framlagts. Såsom departementschefen framhållit skulle betydande olägenheter i beskattningshänseende uppkomma därest först omsättningsskatten på förevarande område avvecklas med utgången av detta år och därefter — möjligen redan under första hälften av nästkommande år — en ny varubeskattning infördes på samma område. Utskottet anser sig därför icke kunna tillgodose de nu väckta yrkandena om en avveckling redan från och med den 1 januari 1947 av den femprocentiga omsättningsskatten på personautomobiler och tyngre motorcyklar samt sidvagnar till motorcyklar. Utskottet vill emellertid ytterligare understryka, att utskottet därmed icke tagit ställning till

själva sakfrågan, som får prövas i annat sammanhang. I frågans nuvarande läge ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag; och vid sådant förhållande kan utskottet icke tillstyrka de förut omnämnda motionerna II: 598 och II: 599.

För att påskynda avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten har i propositionen nr 386 — liksom i kommittéförslaget — upptagits en bestämmelse därom (i 9 §), att skattskyldig som senast den 20 juli 1947 inbetalar resterande omsättningsskatt för utestående fordringar per den 30 juni 1947 äger åtnjuta avdrag med fyra procent av skatten å dessa fordringar. Såsom i propositionen omnämnts har i anledning av detta förslag från olika näringsorganisationers sida framhållits, att motsvarande avdrag borde komma även sådana skattskyldiga till godo, vilka redovisat omsättningsskatt enligt bokföringsmässiga grunder eller inbetalat omsättningsskatten på utestående fordringar redan i samband med redovisningen för tiden till och med december 1946. I anledning av dessa erinringar har departementschefen uttalat, att en avdragsrätt i sistnämnda båda fall icke syntes i lika mån motiverad, då det här huvudsakligen vore fråga om skattskyldiga med utestående fordringar av kortfristig karaktär och av mindre omfattning.

Enligt utskottets mening skulle införandet av en rätt till avdrag med vissa procent av skatten på utestående fordringar bliva utan praktisk betydelse för skattskyldiga, som hittills redovisat omsättningsskatt enligt bokföringsmässiga grunder, då det blott komme att gälla fordringar, som uppkommit under december 1946. Annan skattskyldig, som slutredovisar omsättningsskatten för år 1946 redan i samband med avlämnandet av huvuduppgiften i januari 1947, gör detta i eget intresse, och han begagnar sig härvid av en föreskrift som tillkommit enbart för att underlätta för de skattskyldiga att avveckla omsättningsskatten på ett så tidigt stadium som möjligt. Det föreligger nämligen icke något hinder för den skattskyldige att dröja med förskottsinsbetalningen av omsättningsskatten på utestående fordringar till den 20 juli 1947. Skulle en skattskyldig anse det vara värdefullt att komma i åtnjutande av det i propositionen förordade skatteavdraget, kan han alltså, i stället för att redan i januari 1947 förskotta skatten på sina då utestående fordringar, välja den utvägen, att han först den 20 juli 1947 inbetalar omsättningsskatten på utestående fordringar per den 30 juni samma år; och i sådant fall inträder avdragsrätten i fråga. Härtill kommer att — enligt vad som upplysts inom utskottet — vid överläggningar, som förekommit mellan varubeskattningskommittén och representanter för handeln, dessa representanter icke haft något att erinra mot den av kommittén förordade och i Kungl. Maj:ts förslag accepterade begränsningen i avdragsrätten. På grund härav anser utskottet sig kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag jämväl i förevarande hänseende.

I övrigt har utskottet ej funnit anledning till erinran mot det vid förevarande proposition fogade författningsförslaget.

I propositionen nr 386 har under punkt 2) hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att i enlighet med vad i propositionen anförts borttaga vissa nu utgående subventioner med avseende å livsmedelspriserna.

Såsom framgår av vad utskottet tidigare anförts var frågan om borttagandet av nämnda subventioner föremål för riksdagens bedömande redan vid vårsessionen, då riksdagen hade att taga ställning till den i propositionen nr 222 gjorda anhållan om riksdagens yttrande angående avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten. Vidare må här erinras om att första särskilda utskottet i sitt utlåtande över propositionen i förevarande hänseende anförde, att utskottet förutsatte i likhet med departementschefen, att reduktion av de generella subventionerna å livsmedel skulle äga rum i samband med skattens avveckling och att sålunda — i förhållande till de i propositionen nr 222 gjorda beräkningarna — en viss minskning av statsutgifterna för budgetåret 1947/48 skulle kunna ske. Mot detta uttalande från första särskilda utskottets sida gjordes ingen erinran i de vid utskottets utlåtande fogade reservationerna.

Till närmare utredning angående det i förevarande proposition begärda bemyndigandet att borttaga vissa nu utgående subventioner med avseende å livsmedelspriserna har departementschefen åberopat en vid propositionen fogad skrivelse i denna fråga från statens livsmedelskommission. Enligt vad kommissionen framhöll i denna skrivelse talade starka skäl för att de till producenterna utgående priserna på jordbruksprodukter finge slå igenom i konsumentpriserna och att systemet med statliga subventioner sålunda avvecklades. Detta borde enligt kommissionens mening ske i samband med avvecklingen av omsättningsskatten. Kommissionen förordade i sin nu berörda skrivelse att sockersubventionen skulle avvecklas och att det allmänna pristillägget å mjölk för smörberedning samt lantsmörsbidraget — inklusive förhöjningen av lantsmörsbidraget för Norrland med undantag av Gästrikland — skulle slopas. Därefter borde enligt kommissionens förslag ifrågakomma, att det allmänna mjölkpristillägget för konsumtionsmjölk samt den å vissa orter utgående kompensationen för utebliven prishöjning å konsumtionsmjölk borttoges. Övriga mjölkbidrag borde däremot icke för närvarande upptagas till omprövning. I fråga om de statliga pristilläggen på kött och fläsk syntes enligt kommissionens mening dessa tillägg böra tills vidare bibehållas. Enligt kommissionens beräkningar skulle borttagandet av de statliga subventionerna i den omfattning som förordats av kommissionen leda till vissa höjningar av konsumentpriset på socker, mjölk och smör. Sålunda skulle detta pris stiga för socker med 11 öre per kilogram, för mjölk med 1 å 2 öre per liter samt för smör med 50 öre per kilogram. I samband med dessa prishöjningar borde jämväl prissättningen på margarin upptagas till prövning; och enligt vad kommissionen uttalade borde det få ankomma på kommissionen att vidtaga erforderliga justeringar av margarinpriset. Beträffande återverkningarna av de ifrågasatta prisförändringarna på de för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisade anslagen beräknade kommissionen, att belastningen

på dessa anslag skulle för första halvåret 1947 minskas med mellan 40 à 45 miljoner kronor.

Föredragande departementschefen har i propositionen nr 386 anslutit sig till livsmedelskommissionens förslag. Enligt departementschefens mening borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga sådana åtgärder som visade sig erforderliga i anledning av subventionernas avveckling.

Beträffande de väckta motionerna har i motionen II: 596 hemställts, att ifrågavarande subventioner skulle tills vidare utgå. I motionen II: 597 har berörts frågan om borttagande av lantsmörsbidraget. Enligt vad i sistnämnda motion understrykes hade lantsmörsproducenterna varit i betydande grad underkompenserade i jämförelse med de mjölkproducenter, vilka kunde lämna mjölk till mejeri. Vid en avveckling av den allmänna subventionen å mjölk med därav föranledd höjning av smörpriset med 50 öre per kilogram förelåge möjlighet att rent sakligt ompröva lantsmörsproducenternas ställning. Även om dessa producenter finge komma i åtnjutande av det högre smörpriset samtidigt som lantsmörsbidraget bibehölls oförändrat skulle deras mjölkpris med 2 à 4 öre per liter understiga mejerileverantörernas mjölkpris. Med hänsyn härtill yrkades i motionen II: 597, att förevarande proposition måtte avslås såvitt fråga vore om borttagande av lantsmörsbidraget.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet lämpligt, att subventionerna med avseende å livsmedelspriserna borttagas i samband med omsättningsskattens avveckling i den mån subventionerna icke av sociala hänsyn eller andra särskilda orsaker ändock böra bibehållas. Då det i motionen II: 596 framställda yrkandet torde gå ut på att subventionerna skola bibehållas endast under förutsättning att den allmänna omsättningsskatten i huvudsakliga delar bibehålles även efter den 1 januari 1947, saknar utskottet — då nämnda förutsättning enligt utskottets uppfattning icke är för handen — anledning att tillstyrka yrkandet i fråga.

Beträffande den omfattning, i vilken nu ifrågavarande subventioner kunna och böra avvecklas i förevarande sammanhang, synes enighet råda därom att sockersubventionen, det allmänna mjölkpristillägget å konsumtionsmjölk och produktmjölk samt den å vissa orter utgående compensationen för utbliven prishöjning å konsumtionsmjölk böra upphöra samtidigt med avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten eller alltså från och med den 1 januari 1947. Utskottet har för sin del icke något att erinra mot att nu nämnda subventioner avvecklas vid angivna tidpunkt.

Vad härefter angår lantsmörsbidraget ställer utskottet sig i viss mån tveksamt till förslaget om avvecklingen av detsamma. De i motionen II: 597 framförda synpunkterna — vilkas riktighet i och för sig utskottet saknar anledning att ifrågasätta — synas tala för att avvecklingen i denna del ställes på framtiden. Å andra sidan kan göras gällande, att då ett bibehållande av lantsmörsbidraget i realiteten skulle betyda en utvidgning av de statliga stödåtgärderna till förmån för vissa jordbruk, frågan härom icke bör bedömas iso-

lerad utan upptagas till avgörande först i samband med utformningen av den allmänna jordbruksregleringen.

Skulle denna senare synpunkt anses avgörande, kan utskottet dock icke bortse ifrån att härigenom skulle kunna uppkomma den olägenheten, att lantsmörsbidraget upphörde den 1 januari 1947 men möjligen — på grund av förnyade överväganden i samband med nästkommande allmänna jordbruksreglering — återinfördes den 1 juli 1947.

Med hänsyn härtill och då propositionen nr 386 i denna del allenast innebär en hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i samband med omsättningsskattens avveckling borttaga vissa subventioner med avseende å livsmedelspriserna, har utskottet — utan att direkt taga ställning till själva sakfrågan — ansett sig böra förorda att Kungl. Maj:t vid begagnande av ifrågavarande bemyndigande upptager till särskilt övervägande huruvida lantsmörsbidraget, inklusive förhöjningen i vissa fall av detta bidrag, bör utgå jämväl under tiden från och med den 1 januari 1947 intill dess frågan, huruvida berörda bidrag bör fortbestå eller icke, blivit mera definitivt prövat i samband med övervägandena rörande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1947/48.

I övrigt har utskottet vid prövning av frågan om borttagandet av vissa subventioner med avseende å livsmedelspriserna icke funnit anledning till annan erinran mot vad i propositionen i denna del upptagits än att utskottet förutsätter, att frågan om eventuella prisjusteringar å margarin kommer även framdeles att prövas i huvudsak enligt hittills gällande ordning.

I enlighet med det nu anförda tillstyrker utskottet jämväl den av Kungl. Maj:t i propositionen under punkt 2) gjorda hemställan.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 1) i propositionens hemställan, samt med avslag å motionerna II: 595, II: 598 och II: 599 — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent; samt

B) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 2) i propositionens hemställan, samt med avslag å motionerna II: 596 och II: 597 — bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att i enlighet med vad av de-

partementschefen ävensom vad i förevarande utlåtande anförts borttaga vissa nu utgående subventioner med avseende å livsmedelspriserna.

Stockholm den 14 december 1946.

På sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från bevillningsutskottet:

herrar Johan Bårg, Elon Andersson*, Velandar*, Sjödahl, Franzon, Hagberg i Malmö, Björklund, Olsson i Gävle, Sundström i Skövde och Vigelsbo;

från jordbruksutskottet:

herrar Andersson i Löbbo, Carl Edmund Eriksson, friherre Beck-Friis*, Svedberg, Jons-son i Fjäle, Bror Nilsson, Liedberg, Andersson i Tungelsta, Gustafson i Vimmerby* och Svensson i Ljungskile.

---

* Icke närvarit vid justeringen av utlåtandet.

Reservationer:

I) av herr *Sundström* i Skövde, som — under hänvisning till vad i motionerna II: 595 och II: 596 anförts — ansett att utskottet bort hos riksdagen hemställa,

A) att riksdagen måtte — med bifall till motionen II: 595 samt med avslag å dels Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 1) i propositionens hemställan, dels ock motionerna II: 598 och II: 599 — antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 13 december 1940 (nr 1 000) om allmän omsättningsskatt.

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. förordningen den 13 december 1940 om allmän omsättningsskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

---

¹ Senaste lydelse se 1943: 480.

2 §.

1 mom. Allmän omsättningsskatt utgår ej

- a) vid försäljning — — — och ventrikelpreparat;
- b) vid försäljning eller uttag från rörelse av mjölk, grädde, smör och margarin, potatis, kött, fläsk och charkuterivaror ävensom fisk samt de slag av mjöl, gryn och bröd, som Kungl. Maj:t bestämmer, dock att skatt skall utgå vid försäljning från restaurang-, pensionat-, kafé- eller konditorirörelse;
- c) vid försäljning, som i ringa omfattning bedrivs av lantbrukare eller trädgårdsodlare med egna lantmanna- eller trädgårdsprodukter, dock att skatt skall utgå där försäljningen sker från butik eller därmed likartat försäljningsställe;
- d) vid försäljning — — — för export.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1947.

B) att riksdagen måtte — med avslag å dels Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 2) i propositionens hemställan, dels ock motionen II: 597 — bifalla det i motionen II: 596 framställda yrkandet att de däri angivna subventionerna skola utgå jämväl under tiden efter den 31 december 1946.

II) av herrar *Velander*, friherre *Beck-Friis*, *Hagberg* i Malmö och *Liedberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort erhålla följande lydelse:

»Såsom framgår av — — — (= utskottet) — — — ytterligare beredning. I fråga om behandlingen — — — (= utskottet) — — — skulle bibehållas. Mot första särskilda utskottets utlåtande — — — (= utskottet) — — — bifölls av riksdagen.

I nu förevarande proposition — — — (= utskottet) — — — från och med den 1 januari 1947.

I anledning av — — — (= utskottet) — — — blygsamt budgetöverskott. Vad angår — — — (= utskottet) — — — därtill föreläge.

Såsom förut omnämnts — — — (= utskottet) — — — avveckling än från och med den 1 juli 1947.

I den i propositionen nr 386 redovisade utredningen från statens priskontrollnämnd har vid diskussionen rörande det allmänna ekonomiska läget den frågan skjutits i förgrunden, huruvida en avveckling av omsättningsskatten redan före den 1 juli 1947 skulle kunna medverka till att levnads-kostnadsindex icke överskred det kritiska talet 248 i 1914 års serie. För egen del ansåg priskontrollnämndens majoritet, att en utveckling som medförde att levnads-kostnadsindex passerade detta tal, om möjligt borde förhindras; och i sådant syfte kunde ifrågakomma att avveckla omsättningsskatten re-

dan vid årsskiftet 1946/47. I propositionen har föredragande departementschefen uttalat, att frågan om förhållandet mellan å ena sidan tidpunkten för omsättningsskattens avveckling och å andra sidan levnadskostnadsindex' nuvarande höjd icke kunde tillmätas avgörande betydelse vid ett ståndpunktstagande i detta ärende. I anslutning därtill anser utskottet sig böra framhålla, att nyssnämnda fråga numera — sedan de båda huvudorganisationerna på arbetsmarknaden överenskommit att under alla förhållanden höja index tillägget enligt ramavtalet från 20,7 till 25,7 procent — förlorat avsevärt i betydelse.

Enligt utskottets mening — — — (= utskottet) — — — starkt understrukits.

Sedan riksdagen vid vårsessionen tog ståndpunkt till frågan om omsättningsskattens avveckling har, såvitt utskottet kunnat finna, det ekonomiska läget i vårt land undergått stark försämring. Att en ökad skillnad — räknat från så sent som i våras — mellan köpkraft och varutillgång med därav föranledda inflationsrisker uppkommit är obestridligt. Flera faktorer, inte minst de nu pågående stora lönerörelserna på arbetsmarknaden, verka i riktning mot ökad spänning. Vid sådant förhållande hade det givetvis varit av värde om riksdagen i tid kunnat beredas tillfälle till ett bedömande av det penningpolitiska läget och alla de åtgärder, som kunna befinnas nödvändiga för att bemästra situationen. Därvid skulle också frågan om omsättningsskattens avveckling ha kunnat fogas in i det stora sammanhanget och bättre utgångspunkter kunnat erhållas för ståndpunktstagande till ett sådant förslag som det nu föreliggande. Utskottet vill starkt understryka vikten av att frågan om en effektivisering av stabiliseringspolitiken snarast upptages till övervägande och förordar, att den pågående närmare undersökningen av läget, vilken angivits av departementschefen, påskyndas och resultatet av densamma utan dröjsmål framlägges för riksdagen. Inflationens bekämpande framstår såsom en av de allra viktigaste uppgifterna för landets politiska ledning. Att utarbeta riktlinjerna för en sådan politik är en brådskande angelägenhet i dagens situation.

Vad angår frågan om de allmänna ekonomiska konsekvenserna genom ett slopande av omsättningsskatten vill utskottet framhålla, att icke hela det belopp som motsvarar omsättningsskatten torde komma att representera en ökning av köpkraften, eftersom en viss del av denna ökning elimineras genom ett borttagande av vissa subventioner med avseende å livsmedelspriserna. Jämväl en annan synpunkt förtjänar ett visst beaktande i detta sammanhang. Enligt av riksdagen tidigare fattat beslut skall omsättningsskatten, såsom förut berörts, avvecklas från och med den 1 juli 1947. Därest denna skatt i stället, på sätt i propositionen nr 386 förordas, avvecklas ett halvår tidigare, betyder detta ett frigörande för konsumtionsändamål av ett engångsbelopp om 150 å 200 miljoner kronor. Ett frigörande av ett engångsbelopp av denna storleksordning torde, sett på längre sikt, i och för sig icke kunna utöva inflationstryck av mera väsentlig omfattning. Utskottet vill emellertid understryka, att omsättningsskattens borttagande kan komma att få ogynn-

samma allmänna ekonomiska konsekvenser, i synnerhet om åtgärden kommer att i väsentlig mån öka köpkraften i de stora konsumentgruppernas händer och därmed prisstegringstendenserna.

icke från något håll har påyrkats att frågan om avvecklingen av omsättningsskatten skulle ställas helt på framtiden. I stället har man krävt en allmän sänkning av det av krigstidens förhållanden betingade hårda skattetrycket i vad det härrör såväl från de indirekta som från de direkta skatterna. Att sänka de senare men icke de förra skulle enligt utskottets mening icke vara att förorda. Men en lättnad av den indirekta skattebördan behöver icke väcka allvarliga betänkligheter, om snarast möjligt en påtaglig allmän lättnad sker beträffande de skatter, som direkt drabba sparande och företagsamhet och vilka därför äro ägnade att försvåra en önskvärd ökning av varutillgången.

Under återopande av dessa synpunkter tillstyrker utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag, att avvecklingen av omsättningsskatten icke ställes på framtiden; och med denna inställning i principfrågan avstyrker utskottet motionen II: 595.

Beträffande valet av den lämpligaste tidpunkten för omsättningsskattens avveckling har utskottet, såsom förut anförts, funnit betänkligheterna mot en sådan avveckling tidigare än den 1 juli 1947 mindre framträdande sedan för utskottet upplysts, att en underbalansering av budgeten för innevarande budgetår i allt fall icke behövde ifrågakomma. Med hänsyn härtill är utskottet gynnsamt inställt till tanken att genomföra avvecklingen redan från och med den 1 januari 1947. Som skäl för en sådan ståndpunkt kan ytterligare anföras, att en avveckling vid årsskiftet ur skatteteknisk synpunkt är att föredraga framför en avveckling först från och med den 1 juli 1947. Någon inventering utöver den sedvanliga årsinventeringen i samband med bokslutet behöver i förstnämnda fall i regel icke ske. För den händelse avvecklingen framflyttades till halvårsskiftet, skulle däremot vederbörande näringsidkare påläggas det tidsödande arbetet med extra inventeringar, som eljest icke behövde äga rum.

Med återopande av det nu anförda tillstyrker — — — (=utskottet s. 19 överst) — — — den 1 januari 1947.

Då utskottet — — — (= utskottet s. 19—20) — — — i yrkesmässig trafik.

Utskottet delar den uppfattning, som i nu berörda fråga kommit till uttryck i motionen II: 599. Statsmakterna böra icke lägga hinder i vägen för motorismens utveckling genom att belasta densamma med särbeskattning i vidare mån än som ansetts vara befogat under normala förhållanden. Det är endast i få och i det stora hela betydelselösa undantagsfall som personautomobilen och motorcykeln kunna betraktas såsom lyxvaror utan någon nyttig funktion i samhällslivet och samhällshushållningen. Snarare äro de ofta goda medel för tidsbesparing och för befrämjande av arbetskraftens rörlighet, varigenom de i själva verket fylla ett viktigt ändamål. Särskilt för landsbygden äro dessa fordon av omistlig betydelse. Redan ur dessa synpunkter förefaller det därför omotiverat att undantaga ifrågavarande fordon från den nu tilläm-

nade avvecklingen av omsättningsskatten. Därtill kommer emellertid, att en sådan åtgärd skulle kunna få till följd en minskning av motorfordonsbeståndet eller i varje fall hämma en sådan utveckling därav som må anses naturlig, med påföljd att intäkterna av fordons- och bensinskatterna bleve lägre än eljest skulle ha blivit fallet. Även ur statsfinansiella synpunkter skulle således den föreslagna åtgärden kunna få icke önskvärda konsekvenser.

På grund av vad sålunda anförts anser sig utskottet icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag att, i händelse av omsättningsskattens avveckling i övrigt, femprocentig omsättningsskatt skall uttagas även efter den 31 december 1946 vid försäljning och import av personautomobiler samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar.

I övrigt — — — (= utskottet s. 21) — — — författningsförslaget.

I detta sammanhang vill utskottet emellertid beröra ett annat inom utskottet diskuterat spörsmål, nämligen frågan om en eventuell avveckling av trafikskatten. Inom utskottet har den åsikten uttalats, att då trafikskatten i samma mån som den allmänna omsättningsskatten vore en typisk omsättningsskatt och liksom sistnämnda skatt tillkommit i anledning av krigsförhållandena, frågan om trafikskattens avskaffande borde ha berörts i den nu föreliggande propositionen. Såsom ytterligare skäl härför har inom utskottet anförts att trafikskatten, vilken drabbade framför allt medborgare som hade långt till arbetsplatsen eller eljest måste resa långa sträckor på järnväg, vore mera irrationell och mera orättvis än den allmänna omsättningsskatten. I anslutning härtill anser utskottet sig böra erinra om att bevillningsutskottet i sitt vid vårsessionen avgivna betänkande (nr 50) angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1946/47, m. m., framhållit, att — sedan de onormala förhållanden i trafikhänseende som rått under kriget dåmera lättat — det måste anses önskvärt, att trafikskatten snarast kunde helt avskaffas, men att då detta i det då rådande statsfinansiella läget icke läte sig göra, utskottet funne trafikskatten böra tills vidare bibehållas. Med hänsyn till vad här ovan i samband med frågan om omsättningsskattens avveckling anförts med avseende å det nuvarande statsfinansiella läget, vilket för 1946/47 medger en balanserad budget, synas förutsättningar föreligga för ett slopande jämväl av trafikskatten. Utskottet vill därför för sin del förorda att detta snarast kommer till stånd.

I propositionen — — — (= utskottet s. 22—24) — — — under punkt 2) gjorda hemställan.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 1) i propositionens hemställan, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas —

1) med bifall till motionen II: 599 och med avslag å motionen II: 595 antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent, med den ändring, att 1 § erhåller följande lydelse:

1 §.

Allmän omsättningsskatt skall icke uttagas vid försäljning, arbetsprestation eller uthyrning, varom avtal slutes efter den 31 december 1946, eller vid uttag av vara från rörelse eller vid import, som sker efter nämnda dag.

Beträffande vara, för vilken allmän omsättningsskatt enligt vad därom särskilt är stadgat utgår efter högre skattesats än fem procent av den skattepliktiga omsättningen (skärpt omsättningsskatt), skall dock även efter utgången av år 1946 allmän omsättningsskatt uttagas enligt hittills gällande bestämmelser och med iakttagande därjämte av vad nedan i 5, 11 och 13 §§ stadgas.

2) anse motionen II: 598 besvarad genom vad utskottet ovan anfört och hemställt; samt

B) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 2) i propositionens hemställan, — — — (= utskottet) — — — borttaga vissa nu utgående subventioner med avseende å livsmedelspriserna.»

III) av herrar *Bror Nilsson* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett, *dels* att det stycke i utskottets utlåtande, som börjar med orden »Även om det är uppenbart» (se utskottet s. 20 mitten) och slutar med orden »och II: 599» skall ersättas med följande:

»Enligt utskottets mening kan det näppeligen anses riktigt att betrakta personbilar och motorcyklar såsom varor av umbärlig karaktär. Det vida övervägande antalet av dessa fordon användas i nyttotrafik av största betydelse för arbetslivet. Det är här fråga såväl om de personbilar, som gå i droktrafik eller annan yrkesmässig trafik, som om de 10 000-tals bilar och motorcyklar, som komma till användning inom handel och industri, skogsbruk, hantverk m. m. samt vid tjänsteutövning på en mångfald områden. Det kan därför enligt utskottets mening icke anses motiverat att omföra den nuvarande omsättningsskatten till en allmän varuskatt på personbilar och motorcyklar. Detta synes vara så mycket mindre befogat, som detta fortskaffningsmedel redan är belagt med andra skatteformer av väsentlig storleksordning. Under dessa förhållanden synes riksdagen även sakna anledning att såsom föreslagits i den föreliggande propositionen förlänga den nu utgående omsättningsskatten å personbilar samt tyngre motorcyklar och sidvagnar till motorcyklar. Utskottet får därför, med tillstyrkande av det i motionen II: 598

i första hand framställda yrkandet och av motionen II: 599, föreslå att denna skatt upphör från och med den 1 januari 1947.»

dels ock att utskottets hemställan bort erhålla följande lydelse:

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 1) i propositionens hemställan, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas — med bifall till motionerna II: 598 och II: 599 samt med avslag å motionen II: 595 antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent, med den ändring, att 1 § erhåller följande lydelse:

1 §.

Allmän omsättningsskatt skall icke uttagas vid försäljning, arbetsprestation eller uthyrning, varom avtal slutes efter den 31 december 1946, eller vid uttag av vara från rörelse eller vid import, som sker efter nämnda dag.

Beträffande vara, för vilken allmän omsättningsskatt enligt vad därom särskilt är stadgat utgår efter högre skattesats än fem procent av den skattepliktiga omsättningen (skärpt omsättningsskatt), skall dock även efter utgången av år 1946 allmän omsättningsskatt uttagas enligt hittills gällande bestämmelser och med iakttagande därjämte av vad nedan i 5, 11 och 13 §§ stadgas.

B) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 386, till den del densamma avser punkten 2) i propositionens hemställan, samt med avslag å motionen II: 596 —

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att i enlighet med vad av departementschefen ävensom vad i förevarande utlåtande anförts borttaga vissa nu utgående subventioner med avseende å livsmedelspriserna; samt

2) anse motionen II: 597 besvarad genom vad utskottet ovan anført och hemställt.»

IV) av herr *Franzon*.
